

โปรแกรมช่วยสอนวิชาการวางแผนการทดลอง

Computer-Aided Instruction for Experimental Design

วีระศักดิ์ สุรพันธ์*

1. คำนำ

จากรายงานสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติระบุว่า จำนวนโครงการวิจัยทุกสาขาวิชาการที่ดำเนินการในปี 2536 มีจำนวนทั้งสิ้น 5,755 โครงการ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนไม่น้อย โครงการวิจัยเหล่านี้แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มสาขา คือ สาขาเกษตรศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ งานวิจัยต่าง ๆ เหล่านี้เองที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้น เช่น งานวิจัยศึกษาหาสายพันธุ์พืชเศรษฐกิจที่ให้ผลผลิตสูง เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นการเพิ่มมูลค่าในการส่งออก ในสาขาวิทยาศาสตร์ การค้นคว้าวิจัยเรื่องการฉีดวัคซีน เพื่อป้องกันการติดเชื้อไวรัสฮอตสกีให้แก่อาสาสมัคร หากผลการวิจัยประสบผลสำเร็จ จะทำให้รัฐบาลประหยัดเงินงบประมาณในการที่จะต้องนำไปรักษาผู้ป่วยที่เป็นแอดส์ ในด้านสังคมศาสตร์ การวิจัยศึกษาเปรียบเทียบจำนวนผู้สูบบุหรี่ของประชากรในอาชีพต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการรณรงค์ให้ประชาชนในกลุ่มเป้าหมายเลิกสูบบุหรี่ ทำให้ประชากรของประเทศมีสุขภาพดีถ้วนหน้า

การวางแผนการทดลองเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เพราะนอกจากจะกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมของการทดลองของงานวิจัยแล้ว ยังกำหนดวิธีในการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละรูปแบบอีกด้วย ทำให้นักวิจัยเกิดความมั่นใจว่า จะสามารถสรุปผลงานวิจัยได้อย่างถูกต้อง และเป็นที่น่าเชื่อถือ ปัจจุบันวิชาการวางแผนการทดลองได้มีสอนกันในระดับอุดมศึกษา เริ่มตั้งแต่ระดับปริญญาตรี แต่ก็ยังขาดสื่อการสอนที่เรียกว่า โปรแกรมช่วยสอน เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของวิชานี้เพิ่มเติม และแน่นอน เมื่อนักศึกษาเหล่านี้สำเร็จการศึกษาออกไป ประกอบอาชีพจะได้มีโอกาสนำเอาวิชาความรู้ด้านการวางแผนการทดลองไปช่วยงานวิจัย ให้แก่ภาครัฐและเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

2. อุปกรณ์และวิธีการ

ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย มีดังนี้

ขั้นที่ 1. รวบรวมเนื้อหาหลักสูตรวิชาการวางแผนการทดลองที่สอนในระดับอุดมศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของรัฐและเอกชน

ขั้นที่ 2. แบ่งเนื้อหาบทเรียนออกเป็น 5 บท บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทดลอง ซึ่งประกอบด้วยความหมายของการทดลอง คำนิยาม การตั้งสมมติฐาน ส่วนประกอบของการทดลอง ความคลาดเคลื่อนการทดลอง และหลักสำคัญของการทดลอง บทที่ 2 แผนการทดลองปัจจัยเดียว ประกอบไปด้วย 6 แผนการทดลองได้แก่ Completely Randomized Design (CRD), Randomized Complete Block Design (RCB) Latin Square Design, Balanced Lattice, Partially Balanced Lattice และ Group Balanced Block Design บทที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ประกอบไปด้วยวิธีการของ Least Significant Difference Test และ Duncan's Multiple Range Test บทที่ 4 แผนการทดลองสองปัจจัย ประกอบไปด้วย 5 แผนการทดลองได้แก่ Factorial Experiment in CRD, Factorial Experiment in RCB, Split-Plot Design, Strip-Plot Design และ Group Balance in Split-Plot Design สุดท้ายบทที่ 5 แผนการทดลองมากกว่าสองปัจจัยประกอบไปด้วย 4 แผนการทดลองได้แก่ 2x4x2 Factorial Experiment in RCB, 2x2x4 Factorial Experiment in Split-Plot Design, Split-Split-Plot Design, และ Strip-Split-Plot Design

ขั้นที่ 3 สร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตามโครงร่างที่เตรียมในขั้นที่ 2 โดยใช้โปรแกรม Authorware Professional Version 2.0 โดยให้แสดงผลเป็นภาษาไทย ที่มีข้อความ รูปภาพ และเสียง อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการสร้างโปรแกรมได้แก่ คอมพิวเตอร์ พีซี Pentium 150, RAM 16 MB, Sound card และลำโพง จอสีตั้งความละเอียดที่ 640x480 และ 256 สี และ Scanner ความละเอียด 600 dpi

3. ผลและวิจารณ์

โปรแกรมช่วยสอนวิชาการวางแผนการทดลองได้ออกแบบบทเรียนให้มีลักษณะเป็นหน้าต่างประกอบไปด้วย ข้อความ รูปภาพ และเสียง ในแต่ละหน้าต่างจะมีปุ่มให้ผู้เลือกใช้เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงกับบทเรียนอื่นได้สะดวก เมื่อเข้าสู่โปรแกรมจะพบกับหน้าต่างแรกของบทเรียนดังรูปที่ 1 ในรูปที่ 1 จะมีปุ่มให้ผู้เลือกใช้เพียงปุ่มเดียว คือปุ่มหน้าต่างต่อไป เมื่อผู้ใช้ลากเมาส์ให้ลูกศรมาชี้ที่ปุ่มนี้ แล้วกดจะปรากฏหน้าต่างดังในรูปที่ 2 ในหน้าต่างนี้จะเป็นสารบัญของบทเรียนเปรียบเสมือนเป็นประตูหรือด่านแรกที่จะนำไปสู่บทเรียนที่เราสนใจจะเรียนต่อไป เช่นกรณีเลือกปุ่ม บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทดลอง

จะปรากฏหน้าต่างดังในรูปที่ 3 ในหน้าต่างนี้จะมีปุ่มให้ผู้ผู้ใช้เลือกมากขึ้น ปุ่มสารบัญ หมายถึง กลับไปหน้าสารบัญ (รูปที่ 2) ปุ่มบทที่ 1 หมายถึง กลับไปหน้าแรกของบทเรียนที่ 1 (คือรูปที่ 3 นี้เอง) ปุ่มเครื่องหมาย >> หมายถึง พลิกไปหน้าถัดไป ปุ่มเครื่องหมาย << หมายถึง พลิกไปหน้าที่ผ่านมา ปุ่มแบบฝึกหัดไป เนื้อหาแบบฝึกหัดของบทเรียนนั้น ๆ ปุ่มเลิกทำงาน หมายถึง ออกจากโปรแกรม รูปที่ 4 -6 แสดงหน้าต่างของบทเรียนในหัวข้อต่าง ๆ ของบทเรียนที่ 1

ในหน้าสารบัญกรณีนี้เลือกปุ่มบทที่ 2 จะปรากฏหน้าต่างเหมือนในรูปที่ 7 แสดงหน้าต่างแรกของบทเรียนที่ 2 แผนการทดลองปัจจัยเดียว รูปที่ 8-12 แสดงตัวอย่างของแผนการทดลองปัจจัยเดียวแบบสุ่มตลอด (Completely Randomized Design) ในบทเรียนนี้จะอธิบายถึงลักษณะของการทดลองและแสดงวิธีการสุ่มสิ่งทดลอง เพื่อเตรียมแผนผังในการทดลองต่อไป นอกจากนี้ในบทเรียนยังได้แสดงวิธีการหาค่าข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อได้เรียนแบบแผนการทดลองปัจจัยเดียวครบทั้ง 6 แบบในบทที่ 2 นี้แล้ว ผู้เรียนสามารถเลือกปุ่มแบบฝึกหัด เพื่อทดสอบความเข้าใจของบทเรียนด้วยตนเอง สำหรับแบบฝึกหัดในแต่ละบทของโปรแกรมช่วยสอนที่ได้พัฒนาขึ้นนี้ ได้ออกแบบโดยมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อทดสอบดูว่าผู้เรียนสามารถเลือกใช้แผนการทดลองได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์และวิธีการที่มีอยู่หรือไม่เท่านั้น โดยไม่ได้เน้นไปที่การคำนวณหรือการอธิบายความหมายของค่าแต่อย่างใด เพราะแบบฝึกหัดในลักษณะหลังนี้ ผู้เรียนไม่สามารถโต้ตอบกับคอมพิวเตอร์ได้ในเวลาอันรวดเร็ว รูปที่ 13 แสดงหน้าแรกของแบบฝึกหัดบทเรียนที่ 2 เมื่อผู้เรียนเลือกข้อ 1 จะปรากฏดังรูปที่ 14 เมื่อเลือกเงื่อนไขครบ จะปรากฏดังรูปที่ 15 เพื่อให้ผู้เรียนเลือกตอบแผนการทดลองที่เลือกใช้

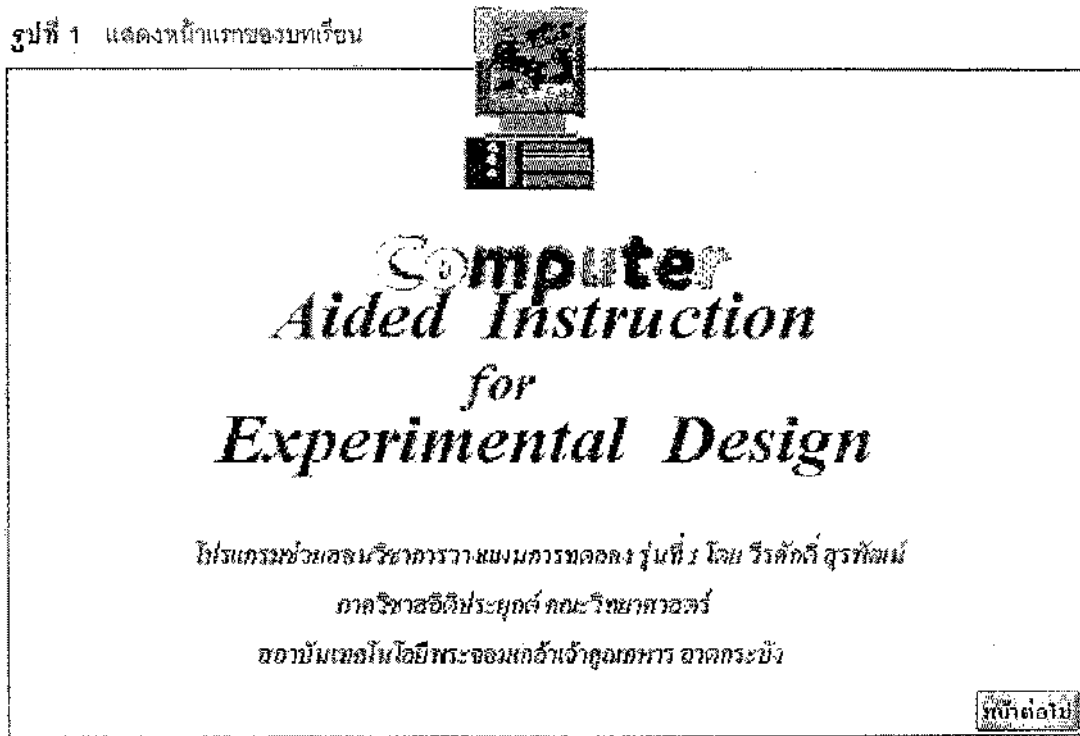
4. สรุป

โปรแกรมช่วยสอนวิชาการวางแผนการทดลองได้พัฒนาขึ้นโดยใช้โปรแกรม Authorware Professional Version 2.0 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนวิชาการวางแผนการทดลองในระดับอุดมศึกษา เนื้อหาของบทเรียนแบ่งเป็น 5 บท ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทดลอง แผนการทดลองปัจจัยเดียว การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย แผนการทดลองสองปัจจัย และแผนการทดลองมากกว่าสองปัจจัย โปรแกรมได้ออกแบบหน้าต่างของบทเรียนให้แสดงผลเป็นภาษาไทยประกอบด้วยข้อความ รูปภาพและเสียง นอกจากนี้ในแต่ละบทเรียนจะมีแบบฝึกหัด เพื่อให้ผู้ใช้ทดสอบความรู้ด้วยตนเอง แบบฝึกหัดเป็นไปในลักษณะให้ผู้ผู้ใช้เลือกเงื่อนไขให้ครบแล้วจึงถามว่าจะเลือกใช้แผนการทดลองแบบใด นอกจากนี้โปรแกรมได้ออกแบบให้ติดตั้งและใช้งานบน Windows 95 และเครื่องคอมพิวเตอร์ควมมีการ์ดเสียงพร้อมลำโพง เพื่อให้บทเรียนแสดงผลภาพและเสียงได้ จึงทำให้มีความแตกต่างไปจากบทเรียนที่อ่านจากตำรา

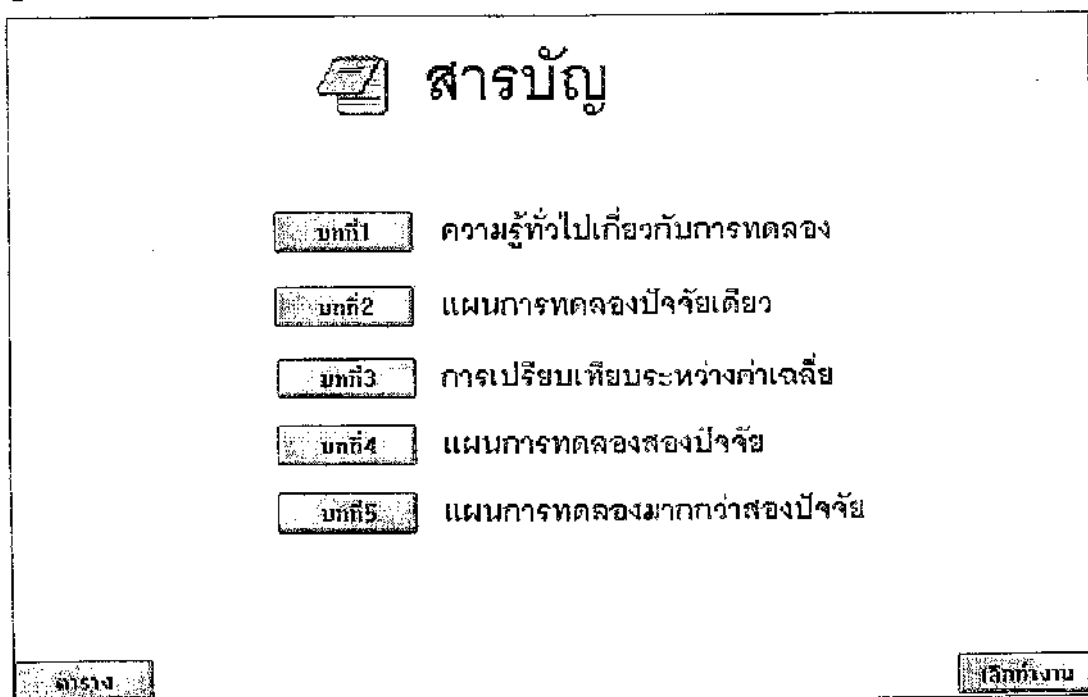
เอกสารอ้างอิง

- วีรศักดิ์ สุรพัฒน์. 2535. ระบบผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนการตลาด, การประชุมวิชาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 18 27-29 ตุลาคม 2535 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์
- วีรศักดิ์ สุรพัฒน์. 2537. โปรแกรมช่วยเลือกแผนการตลาดในงานวิจัยข้าว. การประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 32 สาขาพืช 2-5 กุมภาพันธ์ 2537 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ทำเนียบโครงการวิจัย พ.ศ. 2536 สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ฝ่ายข้อมูลการวิจัย, ศูนย์ข้อเสนอและการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- Authorware Star. 1992. User Guide, Macromedia, Inc.
- Gomez, K.A. and Arturo A. Gomez. 1984. Statistical Procedure for Agricultural Research, 2 nd edition, John Wiley & Sons Inc. New York. 680 p.

รูปที่ 1 แสดงหน้าแรกของบทเรียน

รูปที่ 2 แสดงหน้าสารบัญบทเรียน ของโปรแกรมช่วยสอนวิชาการวางแผนการทดลอง

รูปที่ 3 แสดงหน้าแรกของบทเรียนที่ 1

บทที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการทดลอง

1. การทดลอง (Experiment)

หมายถึง การวิจัยค้นคว้า เพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวสารหรือข้อมูลประเภทวัตถุประสงค์หรือข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

ก. การทดลองเบื้องต้น หมายถึง การทดลองอย่างง่ายเพื่อหาข้อสรุปหรือเพื่อหาแนวทางสำหรับการทดลองครั้งต่อไป การทดลองประเภทนี้มักจะไม่มีการเขียนเขียนปัจจัยที่หาทางศึกษา ตัวอย่างเช่น การทดลองสำรวจหาพันธุ์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง ที่มีอยู่ปลูกในภาคกลาง จุดประสงค์ของผู้ทดลองคือการหาพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมในภาคกลาง ซึ่งมีอยู่ปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์ใดบ้าง เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพันธุ์ข้าวรัฐบาลต่อไป จากการสำรวจและสอบถามจากเกษตรกรในหลายจังหวัดในภาคกลาง สรุปได้ว่า พันธุ์ข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่เกษตรกรนิยมปลูกกันมากมีอยู่ 5 สายพันธุ์ คือ

รูปที่ 4 แสดงหัวข้อที่ 5 ของบทเรียนที่ 1

5. ความเคลือบแคลงของการทดลอง

นักปรับปรุงพันธุ์ข้าวต้องการทดลองเปรียบเทียบพันธุ์ข้าวพันธุ์ใหม่ที่เขาคิดค้นขึ้นมา ชื่อพันธุ์ A กับพันธุ์ข้าวเดิมที่ปลูกกันมานาน ชื่อพันธุ์ B เริ่มการทดลองเขาเตรียมแปลง 2 แปลง ขนาดเท่ากันและอยู่ใกล้กัน แปลงที่ 1 ปลูกข้าวพันธุ์ A และแปลงที่ 2 ปลูกข้าวพันธุ์ B ดังรูปแสดง ดังนี้

รูปที่ 1

แปลงที่ 1

A

แปลงที่ 2

B

เขาคิดสมมติฐานว่า แปลงใหม่ให้ผลผลิตดีกว่าคือว่าพันธุ์ข้าวพันธุ์นั้นดีกว่า ทั้ง ๆ ที่การทดลองของเขาเรียบง่าย และไม่มีอะไรจะอะไรผิดปกติ แต่ก็มีความอย่างที่จะต้องทำให้ข้อสรุปผลจากการทดลองผิดพลาดไปเช่น

รูปที่ 5 แสดงหัวข้อที่ 6 ของบทเรียนที่ 1

6 หลักสำคัญของการวางแผนการตลาด

1. การทำซ้ำ เนื่องจากความผิดพลาดเกิดขึ้นของการทดลองช่วยให้เราสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างสิ่งทดลองที่เราศึกษาว่า มีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด และตรวจสอบความคลาดเคลื่อนของการทดลอง สามารถหาได้จากความแตกต่างระหว่างหน่วยทดลอง 2 หน่วยทดลองที่ได้รับสิ่งทดลอง หรือวิธีปฏิบัติอย่างเดียวกัน ซึ่งก็คือ การทำซ้ำนั่นเอง ดังนั้น เพื่อให้สามารถคำนวณหาความคลาดเคลื่อนของการทดลองได้ หลักสำคัญของ การทดลองซ้ำก็คือ จะต้องคำนึงการทำซ้ำ อันเป็นการพิจารณาขนาดของจำนวนซ้ำ หากพิจารณาจากพื้นที่ที่ใช้ในการทดลอง เงินทุนในการทดลอง แรงงาน ตลอดจนอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการทดลอง ปัจจัยเหล่านี้จะเป็นข้อจำกัดในตัวมันเองว่าควรจะทำการซ้ำได้ให้เกินเท่าใด ดูตัวอย่างในหน้าถัดไป

สรุป
ถัดไป
<<
>>
แบบฝึกหัด
เลิกทำ

รูปที่ 6 แสดงหน้าถัดไปของหัวข้อที่ 6 ของบทเรียนที่ 1

ตัวอย่างการทำซ้ำ หากทดลองเปรียบเทียบพันธุ์ข้าว 3 สายพันธุ์ (A, B, C) ทดลองในพื้นที่ของเกษตรกรขนาดแปลงทดลองที่ใช้เท่ากับ 5×3 ตารางเมตร การทดลองนี้จะได้ว่า

พันธุ์ข้าว = สิ่งทดลอง (A, B, C)
 แปลงทดลอง = หน่วยทดลอง

เมื่อต้องการทดลอง 3 ครั้ง จะได้แผนผังการทดลองดังนี้

รูปที่ 5

	5 ม.	5 ม.	5 ม.
3 ม.	A	B	A
3 ม.	B	C	C
3 ม.	C	A	B

สรุป
ถัดไป
<<
>>
แบบฝึกหัด
เลิกทำ

รูปที่ 7 แสดงหน้าแรกของบทเรียนที่ 2

บทที่ 2

แผนการทดลองปัจจัยเดียว

แผนการทดลองปัจจัยเดียว

การทดลองต้นฉบับที่มีเพียงปัจจัยเดียวที่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ ได้คงที่นั้นเรียกว่า "การทดลองปัจจัยเดียว" การทดลองประเภทนี้ประกอบด้วยชนิดต่าง ๆ กันของปัจจัยหนึ่ง เช่น การทดลองเปรียบเทียบพันธุ์ข้าวในแปลงทดลอง เป็นการทดลองปัจจัยเดียว ซึ่งมีพันธุ์ข้าวเป็นปัจจัยหนึ่ง ประเภทนี้ไปด้วยกับพันธุ์ข้าวชนิดต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษาหลาย ๆ พันธุ์ เช่น กบป จากดอกมะลิ เพนียดต้นป่าตอง นางพญา เพ็ญทอง เมื่อนี้ว่าเป็นต้น ดังนั้นในงานทดลองประเภทนี้ ในแปลงทดลองแต่ละแปลง จึงมีเพียงชนิดพันธุ์ข้าวเท่านั้นที่แตกต่างกัน ส่วนวิธีปฏิบัติในการทดลองนั้น ๆ เช่น การใส่ปุ๋ย การกำจัดศัตรูพืชและการให้น้ำ จะต้องปฏิบัติให้คงที่หรือปฏิบัติให้เหมือนกันหมดทุก ๆ แปลง แผนแผนการทดลองที่ได้ใช้สำหรับการทดลองปัจจัยเดียวที่ใช้กันมากได้แก่ แบบสุ่มทดลอง (Completely Randomized Design = CRD) และ แบบสุ่มในบล็อกสมบูรณ์ (Randomized Complete Block Design = RCBD)

สำหรับ
บทที่ 2
<<
>>
แบบฝึกหัด
เลิกทบทวน

รูปที่ 8 แสดงแผนการทดลองแบบแรก ของบทเรียนที่ 2

Completely Randomized Design (CRD)

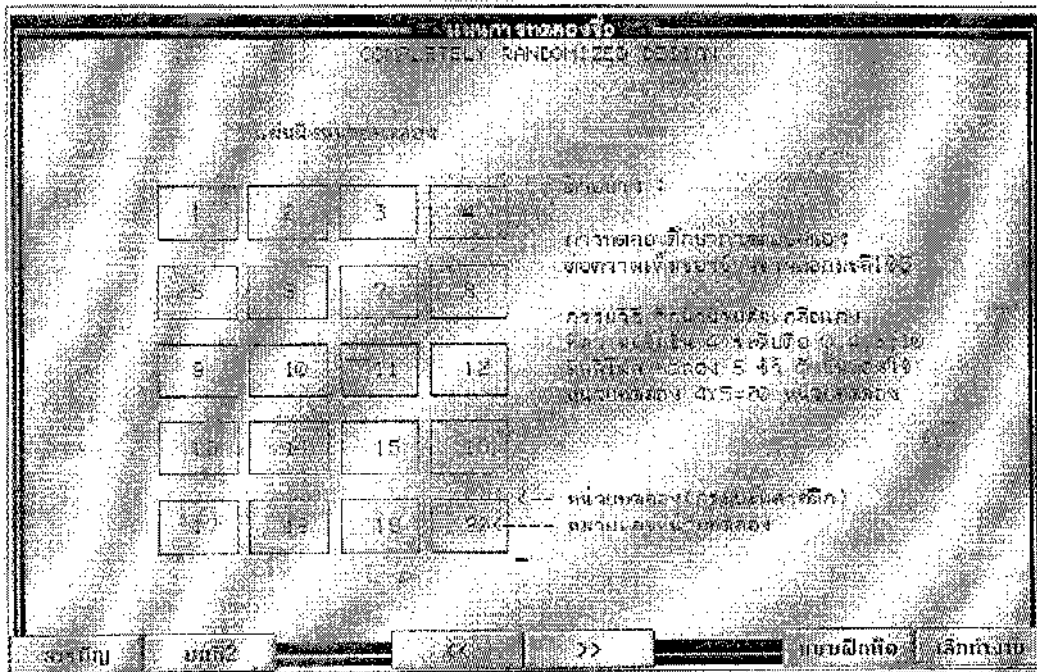
เป็นแผนการทดลอง ที่มีการจัดสิ่งทดลอง (Treatments) ทั้งหมด ลงในหน่วยทดลอง (Experimental Units) โดยวิธีสุ่ม โดยให้หน่วยทดลองแต่ละหน่วย มีโอกาสได้รับสิ่งทดลองแต่ละชนิดเท่า ๆ กัน สำหรับ CRD ความแตกต่างระหว่างหน่วยทดลองหลายๆ หน่วย ที่ได้รับสิ่งทดลองเดียวกันเรียกว่า "ความคลาดเคลื่อนของการทดลอง (Experimental Error)" ดังนั้น CRD จึงเหมาะสำหรับงานทดลองที่มีหน่วยทดลองสม่ำเสมอทั้งหมด ได้แก่ งานทดลองในห้องปฏิบัติการ ซึ่งสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้สม่ำเสมอได้ง่าย ส่วนการทดลองในไร่ในนา โดยทั่วไปมักพบว่ามีธรรมชาติแปรปรวนระหว่างพื้นที่ทดลอง อันเนื่องมาจากความอุดมสมบูรณ์ของดิน ดังนั้นงานทดลองในไร่ในนาจึงมักจะใช้แผนการทดลองแบบ CRD

ตัวอย่างที่ 1 การทดลองศึกษาการตอบสนองต่อความเค็ม ของข้าวขาวดอกมะลิ 105 กรรมวิธีนี้หรือ สิ่งทดลองที่ใช้คือ น้ำยาผสมเกลือแกงที่ความเข้มข้น 4 ระดับคือ 0, 4, 8, และ 10 มิลลิโมล ทดลอง 5 ซ้ำ โดยปลูกข้าวในกระบะพลาสติกที่มีดินผสมน้ำยาผสมเกลือแกง และตั้งทิ้งไว้กลางแจ้ง ข้อมูลที่บันทึก ได้แก่ ปริมาณโปรตีนในเมล็ดข้าว

สำหรับ
บทที่ 2
<<
>>
แบบฝึกหัด
เลิกทบทวน

รูปที่ 9 แสดงหน้าจอของโปรแกรมทดลองก่อนที่จะทำการสุ่มตัวเลขของ

รูปที่ 10 แสดงฟังก์ชันที่บันทึกได้จากผลการทดลองของตัวอย่างที่ 1 ในรูปที่ 8

บันทึกข้อมูล
 มีแบบทดสอบจำนวนหลายชุดพร้อมๆ กับตรวจหาปริมาณโปรตีนในนมสดข้าง บันทึกข้อมูล
 ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงเปอร์เซ็นต์โปรตีน

ระดับความเค็ม (กรัมต่อลิตร)	ค่า					รวม	ค่าเฉลี่ย
	1	2	3	4	5		
0	7.1	7.6	6.5	6.5	6.3	34.0	6.80
4	7.1	7.2	6.9	7.0	7.1	35.3	7.06
8	7.4	6.0	7.1	7.5	7.5	37.5	7.50
10	7.7	7.0	7.5	7.7	7.8	38.3	7.66

Navigation buttons: 'กลับหน้าจอ', 'หน้าถัดไป', '<<', '>>', 'กลับหน้าจอ', 'เลิกทำแบบ'

รูปที่ 11 แสดงตารางวิเคราะห์ความแปรปรวนของข้อมูลในตารางที่ 1 ของรูปที่ 10

ค่าวิกฤตที่ค่าความน่าจะเป็น = 0.05

การทดลองทางความแตกต่างระหว่างที่ทดลองที่ศึกษา การวัดใช้ความถี่ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) โดยที่แหล่งความแปรปรวนของ CRD แบ่งได้ 2 ชนิด คือความแปรปรวนของสิ่งทดลอง (Treatment Variation) และความคลาดเคลื่อนของกระบวนการทดลอง (Experimental Error) แสดงเป็นรูปตารางได้ดังนี้

Source of Variation	Degree of Freedom	Sum of Squares	Mean Square	F value	Tabular F
Treatment					5%
Error					1%
Total					

รูปที่ 12 แสดงวิธีคำนวณค่าในตารางวิเคราะห์ความแปรปรวนของรูปที่ 11

วิธีคำนวณ ให้ t = จำนวนสิ่งทดลอง และ r = จำนวนการวัดซ้ำซึ่งจะได้ $t = 4$, และ $r = 5$

ก. จำนวนองศา degree of freedom (df)

Total df = $tr - 1 = 4 \times 5 - 1 = 19$

Treatment df = $t - 1 = 4 - 1 = 3$

Error df = Total df - Treatment df = $19 - 3 = 16$

ข. คำนวณค่า Sum of Squares (SS) ซึ่งเรียกค่านองตัว correction factor (CF) ก่อนดังนี้

$$CF = \frac{\Sigma X^2}{tr} = \frac{(34.0^2 + 35.3^2 + 37.5^2 + 38.3^2)}{4 \times 5} = 1052.7005$$

$$\text{Total SS} = \Sigma X^2 - CF = (7.1^2 + 7.6^2 + \dots + 7.8^2) - 1052.7005 = 4.0295$$

$$\text{Treatment SS} = \Sigma \left(\frac{\Sigma X^2}{r} \right) - CF = \left(\frac{34.0^2}{5} + \frac{35.3^2}{5} + \frac{37.5^2}{5} + \frac{38.3^2}{5} \right) - 1052.7005 = 2.3455$$

Error SS = Total SS - Treatment SS = $4.0295 - 2.3455 = 1.6840$

รูปที่ 13 แสดงหน้าจอของแบบฝึกหัดบทเรียนที่ 2

แบบฝึกหัดแผนการทดลองปัจจัยเดียว

วัตถุประสงค์ให้ขงเพื่อทดสอบดูว่าท่านสามารถเลือกให้แผนการทดลอง
ได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์และวิธีการที่ท่านมีอยู่ .

เลือกข้อใดข้อหนึ่ง

บล็อกที่ท่านใช้เป็นหลักคือ

1. สมบูรณ์

2. ไม่สมบูรณ์

รูปที่ 14 แสดงหน้าถัดไปของแบบฝึกหัดบทเรียนที่ 2

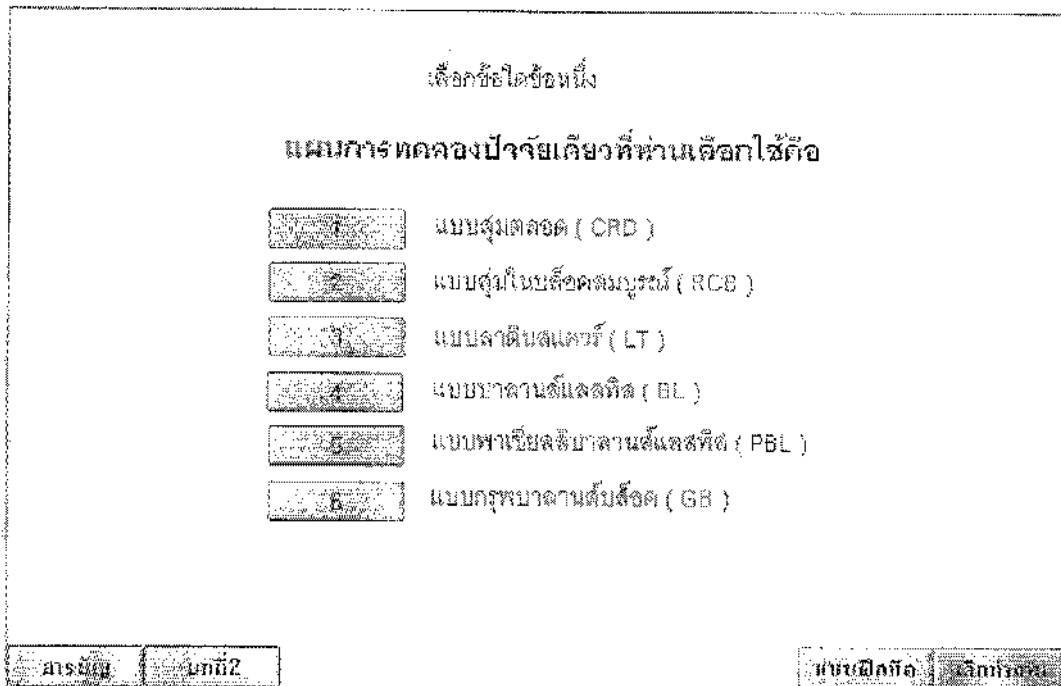
เลือกข้อใดข้อหนึ่ง

หน่วยทดลองทั้งหมดที่ใช้

1. มีความสม่ำเสมอ

2. ไม่สม่ำเสมอ

รูปที่ 15 แสดงหน้าตัดไปยังแบบฝึกหัดบทเรียนที่ 2

รูปที่ 16 แสดงผลของการตอบคำถามในรูปที่ 15 เมื่อตอบถูก(ได้รูปบน) และตอบผิด(ได้รูปล่าง)

